

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid Kärraskolan i Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kärraskolan avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngre elevernas språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Kärraskolan den 1 mars 2023. Besöket genomfördes av utredarna Helga Sverrisdóttir och Erica Jonvallen.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>).

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att Kärraskolan inte uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att utveckla rutinerna för de samråd som ska ske inom garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att säkerställa att särskild bedömning av de obligatoriska materialens resultat samt planering och uppföljning av stödinsatser sker i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2023-09-26 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8799) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena "Förberedelser för samråd" och "Genomförande av samråd" kan utvecklas.

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens inom ramen för garantin för tidiga stödinsatser och att det också finns en gemensam syn på vad arbetet ska leda till på skolan. Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har identifierat vidare behov av kompetensutveckling. Samtidigt saknas samsyn kring garantins samtliga delar och de rutiner som utarbetats omfattar inte samtliga samråd inom garantin.

Granskningen visar vidare att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tillsammans löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen och då tar avstamp i vad det är som påverkar elevernas resultat. Däremot samråder inte lärare och personal med specialpedagogisk kompetens alltid kring särskild bedömning utifrån de obligatoriska materialens resultat, planering av stödinsatser och uppföljning av dessa. Fokus ligger i mindre utsträckning på utveckling av undervisning utifrån vad de obligatoriska materialen visar.

Nedan motiveras Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Det finns ett nära samarbete och en samsyn om garantins syfte

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens som präglas av en gemensam syn på vad arbetet med garantin förväntas leda till på skolan.

Lärare, personal med specialpedagogisk kompetens och rektor beskriver i intervjuer ett tätt samarbete kring elevers kunskapsutveckling och skolsituation. Elevers behov av stöd diskuteras och följs upp kontinuerligt på olika möten hos arbetslagen, i stadierna och med elevhälsan. Elevers behov av stöd lyfts också enskilt med personal med specialpedagogisk kompetens. I intervjuer uppger lärare att personal med specialpedagogisk kompetens finns nära till hands efter behov.

Vidare visar granskningen att det finns en samsyn om vad garantin för tidiga stödinsatser ska leda till på skolan, nämligen att tidigt fånga upp elever som behöver stöd för att nå målen med utbildningen. Samtidigt framgår det av intervjuer att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens inte gemensamt har satt sig in i arbetet med garantin. Lärare beskriver i intervjuer att de har själva satt sig in i vad garantin syftar till och att de inte har diskuterat garantin i arbetslaget eller på skolan. Rektorn uppger i intervju att garantin har blivit integrerad i skolans arbetssätt. Rektorn beskriver även att garantin lyfts då och då i övergripande diskussioner på skolan men att det var ett tag sen specifika aspekter av garantin lyftes och diskuterades på skolan.

Skriftliga rutiner finns och garantins specifika begrepp används delvis

Granskningen visar att det finns skriftliga rutiner på skolan som innefattar beskrivningar av några av garantins moment. De begrepp som är specifika för garantin används delvis.

Inskickad dokumentation visar att det finns skriftliga rutiner på skolan som kallas "Screeningplan för F-9 på Kärraskolan utifrån Läsa, skriva, räkna – garantin." Rutinerna beskriver skolans arbete med olika screeningtester från förskoleklass till årskurs 9. De obligatoriska materialen som ingår i garantin är en del av rutinerna. Av rutinen framgår vilka material som ska användas, när de ska användas, vem som ansvarar för genomförandet, vid vilken tidpunkt resultaten ska sammanställas och vem som ansvarar för att göra analysen. I screeningplanen framgår att de obligatoriska materialen ska analyseras och följas upp av undervisande pedagog tillsammans med personal med specialpedagogisk kompetens.

Vidare visar granskningen att de begrepp som är centrala i arbetet med garantin delvis används. Begreppen "indikation" och "befara" används exempelvis medan begreppen "särskild bedömning" eller "samråd" inte används. Det framgår av intervjuer med lärare och specialpedagog att det finns en samsyn kring innebörden av begreppet indikation. I intervjuerna uppger lärare att även om personalen inte använder alla av garantins begrepp så finns det en gemensam förståelse på skolan vad läsa-skriva-räkna garantin är och ska leda till.

Behov av kompetensutveckling identifieras löpande i arbetet

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område. I intervjuer framkommer att genomförandet av de obligatoriska materialen har visat på behov av kompetensutveckling inom området svenska som andraspråk och matematik. Lärarna i lågstadiet beskriver samtidigt att de får mindre stöd inom matematik än de får i svenska på grund av avsaknad av specialpedagogisk kompetens i matematik. I intervjun med specialpedagogen framkommer att några av lärarna i årskurs 1-3 deltar i ett pågående utvecklingsarbete på skolan som handlar om differentierad undervisning. Kompetensutvecklingen går i linje med, och kan kopplas till, garantin. Rektorn uppger i intervjun att de i dagsläget inte ser andra behov av kompetensutveckling inom garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Den särskilda bedömningen utifrån de obligatoriska materialens resultat görs inte alltid i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen och har återkommande samtal om elevers stödbehov.

Det framkommer att lärare i viss utsträckning inte gör särskild bedömning av elever som visat indikation i samråd utan själva tar ställning till resultaten och vilka stödinsatser som kan vara lämpliga. Rektorn säger vidare i intervju att lärarna tar stöd av varandra och är självgående när det gäller att tolka och analysera resultaten från materialen.

I intervjuer med lärare framkommer att det är när de är osäkra om vilka stödinsatser som kan passa för eleven som de lyfter eleverna för samråd med personalen med specialpedagogisk kompetens. Lärarna beskriver att personal med specialpedagogisk kompetens då kan föreslå åtgärder på individ- och gruppnivå eller göra observationer i klassrummen och återkoppla efter det. Specialpedagogen gör även insatser för enskilda elever.

Granskningen visar att det sker kontinuerliga samtal och uppföljningar av stödinsatser som sätts in inom ramen för garantin. I intervjuerna med lärare, specialpedagog och rektor framkommer att personalen regelbundet samtalar om vilket stöd enskilda elever behöver, vilka insatser som kan sättas in och uppföljning av dessa. Däremot så samråder inte lärare och personal med specialpedagogisk kompetens regelbundet om de stödinsatser som lärarna sätter in själva i undervisningen hos elever som visat indikation men som inte lyfts i samråd. I intervjuer med lärare, specialpedagog och rektor framkommer att det är lärarna som följer upp och anpassar dessa stödinsatser antingen själva eller efter samtal med arbetslaget.

Utveckling av undervisning utifrån de obligatoriska materialen görs i mindre utsträckning gemensamt

Granskningen visar att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens sällan gemensamt reflekterar och analyserar över undervisningen med utgångspunkt i de obligatoriska materialen och vad de visar. I intervjuer med lärare, specialpedagog och rektor framkommer att lärare själva, eller i arbetslagen, utvärderar undervisningen utifrån de obligatoriska materialen. Rektorn uppger att lärarna kan ta stöd hos personalen med specialpedagogisk kompetens för att utveckla undervisningen, till exempel genom att få tips och råd. Det varierar samtidigt hur mycket stöd lärare tar av specialpedagogen för att utveckla undervisningen, enligt rektor. Rektorn och specialpedagogen uppger vidare i intervjuer att det är ett utvecklingsområde för skolan att utveckla samtalen mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens så att de handlar mer om utvecklingen av undervisningen utifrån de obligatoriska materialens resultat och mindre om enskilda elevers stödbehov. I intervju med rektor framkommer att målet på sikt är att diskussionerna på skolan ska handla mer om utveckling av undervisning på gruppnivå.

Identifierat utvecklingsområde

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att utveckla rutinerna för de samråd som ska ske inom garantin.**

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens (särskild bedömning, planering av stöd och uppföljning av extra anpassningar).¹

Granskningen visar att det på Kärraskolan saknas rutiner som omfattar samtliga samråd inom garantin och som tydliggör vilket ansvar lärare och personal med specialpedagogisk kompetens har i de olika samråden. Det saknas också samsyn om vad garantin omfattar och de särskilda begrepp som särskiljer arbetet med garantin från övrigt arbete med extra anpassningar och särskilt stöd. Genom att utveckla skolans rutiner för hur samråden ska gå till kan arbetet bli mindre personbundet och sårbart, vilket i sin tur bidrar till en ökad kontinuitet och långsiktighet. Gemensamma diskussioner om vad garantin omfattar och dess centrala begrepp ("visa indikation", "särskild bedömning" och "samråd") ökar förutsättningarna för att nå målen med garantin. Det är särskilt viktigt att det finns en samsyn om den låga tröskel som ska krävas för att en elev ska bedömas uppvisa "indikation". Detta för att minimera risken för att elever som inte har så uppenbara stödbehov förblir oupptäckta.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ger lärare och personal med specialpedagogisk kompetens förutsättningar att utveckla skolans rutiner så att de innefattar samtliga tre samråd och också tydliggör lärarnas och personalen med specialpedagogiska kompetensen ansvar i de olika delarna. I samband med att rutinerna utvecklas kan också diskussioner föras som syftar till att nå en gemensam förståelse om vad som särskiljer garantin och dess begrepp från ordinarie arbete. Med fördel kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser användas i detta arbete.²

¹ 3 kap. 4a § skollagen (2010:800).

² Skolverket (2022). Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att säkerställa att särskild bedömning av de obligatoriska materialens resultat samt planering och uppföljning av stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens.**

Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Ansvarig forskollärare eller lärare ska i förskoleklassen, årskurs 1 och årskurs 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling.³ Den särskilda bedömningen ska ske i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.⁴

Granskningen visar att särskild bedömning samt planering av stödinsatser till viss del görs av lärare på egen hand utan samråd med specialpedagogisk kompetens vilket medför ökad risk att elever som är svåra att upptäcka gallras bort. De stödinsatser som inte lyfts till samråd följs inte heller upp regelbundet i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens. Att den specialpedagogiska kompetensen inte används i enlighet med garantin kan medföra att elever som har mer svårupptäckta stödbehov riskeras att inte upptäckas i tid och att de stödinsatser som sätts in inte når alla elever. Genom att särskild bedömning görs i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att även planering av stödinsatser sker i samråd skapas möjligheter att uppnå syftet med garantin.

³ 3 kap. 4 § 1st. skollagen.

⁴ 3 kap. 4 a § skollagen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn utvecklar arbetet med de obligatoriska samråden inom garantin. Gemensamma analyser behöver ta sin utgångspunkt i de obligatoriska materialen och de indikationer som eleverna visar. Det är särskilt viktigt att samråden genomförs på ett sätt så att båda yrkesgruppernas kompetens tas tillvara och att utveckling av undervisningen ges utrymme. Mer fördel kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser användas i detta arbete.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Roger Thuring.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Helga Sverrisdóttir (föredragande) och utredare Erica Jonvallen samt utredare Ana-Maria Koci Spång deltagit.

⁵ Skolverket (2022). Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-ifoerskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.⁶

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

⁶ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartläggnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.⁷

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.⁸

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁹

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven. Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.¹⁰

⁷ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

⁸ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁹ 3 kap. 4 b § skollagen.

¹⁰ 3 kap. 4 a § skollagen.

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.¹¹

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.¹²

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.¹³ Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁵

¹¹ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

¹² Prop. 2017/18:195 s. 86.

¹³ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.